

Exidia - Trilzwam p.p.

Voor Noordwest-Europese soorten.

Compilatie gebaseerd op Roberts 2001, Hansen & Knudsen 1997 (H&K), Jülich 1984, Krieglsteiner 1999 en Spirin *et al.* 2017.

Vet - Uit Nederland en/of Vlaanderen bekend

- 1 Vruchtlichaam 3-8 mm, sporen elliptisch, 7-10 x 4,5-7 µm; jong aardbeivormig, later sterk ingedrukt, wit en opaliserend (F en E) *Tremella spicata* Bourdot & Galzin
Jülich: 430
Vruchtlichamen groter, andere combinatie van kenmerken 2
- 2 Vruchtlichaam donkerbruin tot zwart. 3
Vruchtlichaam kleurloos, gelig, lichtbruin of roodbruin 5
- 3 Op naaldbomen; tot 5 mm dik; klierwratjes (kleine bolletjes) op bovenkant ontbrekend of schaars; jonge vruchtlichamen met straalsgewijze rimpels . . . (Teervlekkentrilzwam) *E. pithya* Fr.
(syn. *Exidia plana* var. *pithya*)
H&K: 100
Jülich: 409
Op loofbomen, soms op naaldbomen (!); met veel verspreidliggende klierwratjes; vruchtlichamen (0,5-) 1 cm of meer dik; jonge exemplaren zonder straalsgewijze rimpels 4
- 4 Vruchtlichamen dicht tegen het substraat liggend, vaak grote oppervlakken vormend; bovenkant met verspreide klierwratjes; meestal op loofhout, soms op naalddhout
. (Zwarte trilzwam) *E. nigricans* (With.) P. Roberts
(syn. *E. plana*)
H&K: 100 (als *E. glandulosa*)
Jülich: 412 (als *E. glandulosa*)
Vruchtlichamen alleen in centrum vastgehecht, 1-6 cm diam., 1-2 cm hoog, onderkant ruw en dof, bovenkant glanzend, met verspreide klierwratjes; vooral op eik (donkerbruine vruchtlichamen niet zeldzaam, meestal tussen zwarte) (Eikentrilzwam) *E. glandulosa* (Bull.) Fr.
(syn. *E. truncata*)
H&K: 100
Jülich: 411
- 5 Vruchtlichaam kleurloos tot gelig (gelig bruin) 6
Vruchtlichaam bruin 7
- 6 Vruchtlichaam geel tot lichtbruin, tweekleurig, vaak met lichte rand; stevig gelatineus tot kraakbeenachtig; 3-5 mm hoog
. . . (Kraakbeentrilzwam) *E. candida* var. *cartilaginea* (S. Lundell & Neuhoff) Spirin & V. Malysheva
H&K: 100 (als *E. cartilaginea*)
Jülich: 410 (als *E. cartilaginea*)
Spirin *et al.* 2017, Nord. J Bot. 36(3)
- Kleurloos tot wittig (soms met lichte kleurzweem) (Stijfseelzwam) *E. thuretiana* (Lév.) Fr.
H&K: 100
Jülich: 410

- 7 Op naaldbomen; roodbruin, tot 25 mm dik, vaak onderling versmeltend (Bruine suikerzwam) *E. saccharina* Fr.
H&K: 100
Jülich: 409
- Op loofbomen, verschillende kleuren; onderling versmeltend of niet 8
- 8 Vruchtlichamen onderling niet versmeltend; rand ongewimperd 9
- Vruchtlichamen jong vrij, maar spoedig versmeltend; rand gewimperd 11
- 9 Vruchtlichamen 10-25 mm diam. en tot 4 mm dik; jong kleurloos, later kaneelkleurig; onderkant donker, ruw; bovenzijde glad met klierwratjes; vooral op berk, maar soms ook andere loofbomen (Gekartelde trilzwam) *E. repanda* Fr.
H&K: 101
Jülich: 410
- Vruchtlichamen tolvormig, week gelatineus, rand fijn geplooid, tot 30 mm diameter en tot 25 mm hoog, (goud)bruin, onderkant iets ruw, bovenkant meestal glad, (±) zonder klierwratjes; op wilg en populier, soms andere loofbomen 10
- 10 Sporen 11-15 x 2,5-4 µm; vooral op wilg (Toltrilzwam) *E. recisa* (Ditmar) Fr.
H&K: 101
Jülich: 411
Lenaerts 2015, Sporen 8(3): 7-12
- Sporen 16-24 x 3-5 µm; op populier (andere boomsoorten?) *E. brunneola* Karst
H&K: 101
- 11 Vruchtlichaam eenkleurig, lichtgrijs tot (gelig) wit (Gewimperde trilzwam) *E. candida* var. *candida* Lloyd
Jülich: 410 (als *E. villosa*)
- Vruchtlichaam tweekleurig, in midden okerkleurig tot rood- of olijfbruin, met lichtere rand of vlekken.
. . . (Kraakbeentrilzwam) *E. candida* var. *cartilaginea* (S. Lundell & Neuhoﬀ) Spirin & V. Malysheva
H&K: 100 (als *E. cartilaginea*)
Jülich: 410 (als *E. cartilaginea*)
Spirin et al. 2017, Nord. J Bot. 36(3)

Synoniemen

- *E. glandulosa* kan ook betrekking hebben op *E. nigricans*, voorheen *E. plana*
- *E. nucleata* (Standaardlijst 2013) nu (weer) *Myxarium nucleatum*
- *E. plana* nu *E. nigricans* (Roberts 2009)
- *E. truncata* nu *E. glandulosa*
- *E. villosa* nu *E. candida* var. *candida*

Opmerkingen

- *Tremella spicata* is beschreven als *Tremella* maar heeft hyfidia en past daardoor beter in *Exidia*
- *Exidia brunneola* was tot voor kort alleen bekend uit Finland (Hansen & Knudsen 1997), maar wordt nu ook gemeld uit Rusland, Noord-Duitsland en is in 2009 in Denemarken gevonden. Er is zeer weinig informatie over deze soort bekend.
- De verschillen tussen *Exidia nigricans* en *E. pithya* worden door Christoph op <http://forum.pilze-bayern.de/index.php?topic=565.0> duidelijk en met foto's uiteen gezet. Kriegelsteiner beschouwt *E. pithya* als var. van *E. plana*. Beiden onderscheiden zich slechts door hun substraat (naald- versus loofhout) en de bij *E. plana* var. *pithya* wat dunnere vruchtlichamen (tot 4 mm), vrijwel ontbrekende klierwratjes en kortere sterigmata. Mogelijk betreft het een hongervorm. Vermoedelijk betreffen de meeste Nederlandse waarnemingen van *E. pithya* exemplaren van op naaldhout groeiende *Exidia nigricans*.
- *Exidia recisa* en *E. truncata* verschillen microscopische nauwelijks. Macroscopisch zijn ze variabel van vorm

en kleur. Determinatie is daardoor soms lastig. Beide zijn tolvormig, de buitenkant van *E. truncata* als regel ruw, die van *E. recisa* glad tot licht geruwd, beide hebben een gladde bovenkant bij *E. truncata* als regel met verspreid staande klierwratjes, *E. recisa* is in dit opzicht variabel. *E. recisa* komt bij wijze van uitzondering ook wel op andere bomen voor dan populier en wilg en de Eikentrilzwam komt wel eens op wilg voor. In typische vorm is *E. truncata* zwart, maar donkerbruine exemplaren komen vaak voor, vaak tussen de zwarte. *E. recisa* is warmbruin tot judasoorkleurig. *E. recisa* blijft wat kleiner dan *E. truncata*. Zie voor een uitgebreide vergelijking Lenaerts 2015.

- *Exidia saccharina* doet macroscopisch aan *Phaeotremella pseudofoliacea* (Bruine trilzwam) denken. Microscopisch is hij daarvan te onderscheiden door de grote allantoïde sporen. De sporen van *P. pseudofoliacea* zijn klein en ellipsoïd. In tegenstelling tot wat in de verspreidingsatlas staat komt *Exidia saccharina* op naaldhout voor (maar pas dan op voor *Phaeotremella foliacea*)
- *Exidia truncata* en *E. nigricans* kunnen geparasiteerd worden door *Heteromycephaga glandulosae* P. Roberts. Zie: Bruggeman *et al.* 2014: 121, Kruse *et al.* 2013: 483

Literatuur

Bruggeman, I. & Kremer, G. (2014). Gallenfeuilleton. *Coolia* 57(3): 121-124

Hansen, L. & Knudsen, H. (ed.) 1997. Nordic macromycetes Vol. 3. Heterobasidioid, aphylophoroid and gastromycetoid basidiomycetes. Nordsvamp, Kopenhagen

Hauerslev, K. 1993. The genus *Myxarium* (Tremellales) in Denmark. *Mycotaxon* 49: 235-256

Jülich, W. 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Kryptogamenflora Band IIb/1. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart

Krieglsteiner, G.J. 1999. Kritische Basidiomycetes-Arten aus Baden-Württemberg (Deutschland, Mitteleuropa). Beiträge zur Kenntnis der Pilze Mitteleuropas 12: 33-56

Kruse, J., Lotz-Winter, H. & Simmel, J. 2013. *Heteromycephaga glandulosae* P. Roberts – ein wenig bekannter parasitischer Heterobasidiomycete – neu für Deutschland. *Z. f. Mykol.* 79(2): 483-488

Lenaerts, L. 2015. *Exidia recisa* of Toltrilzwam, aan een opmars bezig? *Sporen* 8(3): 7-12

Reid, D.A. 1970. New or interesting records of British Hymenomycetes, IV. *Trans. Br. Mycol. Soc.* 55(3): 413-441

Roberts, P. 2001. A key to British *Exidia* species. *Field Mycology* 2(4): 134-135

Roberts, P. 2009. *Exidia nigricans*: a new and legitimate name for *Exidia plana*. *Mycotaxon* 109: 219-220

Spirin, V., Malysheva, V. & Larsson, K.-H. 2017. On some forgotten species of *Exidia* and *Myxarium* (Auriculariales, Basidiomycota). *Nord. J. Bot.* 36(3). DOI 10.1111/njb.01601. https://www.researchgate.net/publication/318135463_On_some_forgotten_species_of_Exidia_and_Myxarium_Auriculariales_Basidiomycota

Afbeeldingen *Exidia pithya*, zie <http://forum.pilze-bayern.de/index.php?topic=565.0> => zie Antwort #1 4 april 2010 geschreven door Christoph